

Zaterdag 15 december 1917 – ochtendeditie

Havre, 14 december. De Belgische regering tekent ten stelligste verzet aan tegen de nieuwe beweringen der Nord-Deutsche Allgemeine Zeitung, dat de Belgen de vijandelikheden in Afrika zouden hebben geopend door een aanval te doen op een Duitse post in het district van Numba, de 8^e augustus 1914. Dit is volkomen onjuist. Eerst de 29^e augustus gaf de Belgische gouverneur-generaal verlof het defensief te staken en de nodige militaire maatregelen te treffen, daar de Duitsers de 22^e augustus een aanval op de post Lukuga hadden gedaan. Later kreeg men er kennis van, dat zij reeds de 15^e augustus de onzijdigheid van Kongo hadden geschonden door een aanval te ondernemen in het zuiden van Uvira.

Uit de Vlaamse beweging.

Het activisme.

Van onze medewerker:

De 11^e november 1917 is een datum van betekenis in de beweging der activisten. Op die dag hebben zij, naar is medegedeeld, in de Alhambra-schouwburg te Brussel een meeting gehouden, waar de volgende dagorde toegejuicht werd: "drieduizend Vlamingen van Brussel, vergaderd in de Alhambra-schouwburg op zondag, 11 november 1917; na de redevoeringen van R. de Cneudt, Jan Wannijn en R. de Clercq te hebben gehoord; geven plechtig als hun heiligste, onwrikbare overtuiging te kennen dat de meer dan 80-jarige stelselmatige onderdrukking van het Vlaamse volk slechts kan een einde nemen door het toevertrouwen van de volledige staatsmacht aan de stambewuste, krachtdadige en onkreukbare Vlamingen; erkennen dienvolgens de Belgische regering in Le Havre niet meer als hun vertegenwoordigster; verklaren dat zij naar het voorbeeld van

alle andere onderdrukte volkeren, onverpoosd zullen ijveren voor het instellen nog tijdens deze oorlog van een onvervalst Vlaamse en volkse wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht; verwachten stellig van de bezettende overheid, die het thans alleen in haar macht heeft om het Vlaamse staatsleven te regelen, dat ze aan een Germaans volk hetzelfde recht zou verlenen als aan de verdrukte Polen, door aan Vlaanderen deze gevraagde volledige politieke zelfstandigheid toe te kennen."

Dit is een dáád. Ze betekent de breuk tussen de regering van het land en ... En wie? Al de Vlamingen? Niemand zal dat beweren, als hij denkt dat nog steeds Vlamingen gevangen gezet, naar Duitsland vervoerd en terechtgesteld worden, omdat ze trouw blijven aan de zaak van hun regering. Al de flaminganten onder de Vlamingen? Maar de meeste zijn "passief", omdat hun de strijd tegen de Duitse listen belet wordt. Al de activisten? Niet alle, want er zijn heel wat activisten, die zich afzijdig houden van de beweging ten voordele van de politieke zelfstandigheid ... De breuk bestaat nu tussen de regering en de meest vooruitstrevende activisten.

Met de dag wordt de taak lastiger van de eerlijke kroniekschrijver, die zijn best doet om een objectieve kijk te krijgen op de huidige verwickelingen in de Vlaamse beweging en die er zich een zelfstandig oordeel over wenst te vormen.

Hij kan niets vernemen van de meeste erkende leiders der beweging, die in het door de Duitsers bezette gebied verblijven. Ze zwijgen. Wel kan hij gissen wat het zwijgen beduidt: moeten niet flaminganten als prof. Fredericq en A. Sevens hun optreden tegen de huidige vervlaamsingsmaatregelen, in Duitse gevangenis uitboeten? Uit de aard van de zaak hoort men dus veel meer Vlaamse stemmen ten voordele van het activisme dan er tegen.

Het valt daarenboven niet licht om zich een stevig oordeel te vormen over de innerlijke waarde van de getuigenis van hen, die aan het woord zijn. Naast degenen, die getuigen uit de volle oprechtheid van hun gemoed, treft men er ook aan, die, om hun persoon of hun richting, er een direct belang bij hebben toestanden, welke zij niet kunnen beheersen, anders voor te stellen dan ze werkelijk zijn. Ze praten en schrijven maar, omdat ze zich nu eenmaal de geroepenen achten, en, met opzet of onwillekeurig, komen zij er toe om – naar een veelgebruikte term in de Belgische perspolemie – de geesten te vertroebelen. Velen ook staren maar door strak op één punt en geraken in hun streven als het ware tot de half hypnotische geestestoestand, die men in de oorlogslanden, op een ander gebied, niet onaardig oorlogsneurose geheten heeft.

Het is daarom niet makkelijk, zich een objectief denkbeeld te vormen van het activisme, zijn gehalte en werkelijke betekenis. Bij een oppervlakkig beschouwen zal het enigszins verbijsteren door zijn rijkdom aan schakeringen. Het vangt heel kleurloos aan bij een voortzetten van de Vlaamse taalstrijd gedurende de oorlog, en, door allerlei schakeringen heen, raakt het tot het hoge rood van een samengaan met de Duitsers om politieke zelfstandigheid voor Vlaanderen te veroveren. De grondtoon echter is de haat der activisten tegen het franskiljonisme. De warmste flaminganten gingen vrezen dat, bij een overwinning van de entente, de verfransende invloed van België zou toenemen en dat van de Vlaamse Beweging niet veel meer terecht zou komen. Het volk zou er niet meer van willen, de sympathieën zouden naar het zuiden gaan, en België zou een bufferzone van Frankrijk worden. Daartegen moesten de flaminganten zich van nu af schrap zetten, meenden de meest vooruitstrevenden onder hen.

Men onderzocht niet wat er, in werkelijkheid, van dit alles aan was. Hoe zou men het ook onderzocht hebben in het door de Duitsers

afgezette en streng gecensureerde land? Hoe zouden de vijf, zes drijvers in het buitenland het onderzocht hebben? Ze lieten zich de hoofden te warm maken door sommige uitlatingen van franskiljons en door buitenlandse invloed. Toen dan ook de tijdelijke machthebbers het verlenen van sedert lang betrachte rechtsherstellingen voor de Vlamingen in het vooruitzicht stelden, vlogen de meest vurige er op aan.

Het zou onbillijk zijn de handelswijze van de activisten, die de eerste Duitse hulp aanvaardden, als geheel onbesuisd te willen doodverven. Deze flaminganten waren eigenlijk nooit handige politiekers gebleken. Niemand kan hun dit ten kwade duiden: ze hebben dit gemeen met alle strevers naar idealen. In deze tijden nochtans wilden zij, na ernstig overleg – zoals zij zelf getuigden – echte werkelijkheidspolitiek toepassen. Tachtig jaar hadden zij verspild aan woorden, nu zouden daden komen.

Deze strijdlustige voorvechters voor de Vlaamse taal hebben in het aanlokkelijke aanbod van de Duitse regering een kans gezien, die uiterst gunstig was om, ineens, te verkrijgen wat hun onder het Belgisch regime nog lang zou onthouden blijven. Hebben ze niet voor elk deel van het reeds vroeger verworven recht tientallen jaren "Vlaamse strijd" moeten voeren? En dergelijke rechten worden hun nu zomaar in de hand gelegd ... Wat zou het veroveren van deze nieuwe rechten in de toekomst nog voor strijden en lijden vereist hebben ... Moest men verder nog malen om beloften van de Belgische regering?

In het hart van de meest rechtschapen activisten is onbetwistbaar de natuurlijke weerzin gerezen tegen het aanvaarden van die rechten uit de handen van de vijand, die het land heeft overweldigd en gemarteld. Ze redeneerden er zich echter overheen: wat recht was voor de oorlog blijft ook recht nu; wij aanvaarden dit recht en geen

gunsten; we zijn geenszins verplicht de handen te kussen van hen, die ons verlenen wat ons toekomt; we zouden niet eens de ogen moeten dichtknijpen, ten einde niet te merken wie het ons verleent ... Al waren trouwens die handen besmeurd met het bloed van onze mensen; moeten wij dan eeuwig blijven wrokken? En bondgenootschappen, ontstaan en vergaan ze niet voortdurend? Wel is het de verdrukker, die ons helpt, doch deze verdrukker is dan toch de rechtmatige regeerder in het land, naar de termen van het reglement over de wetten en gebruiken van de oorlog te lande. De bezettende macht is gehouden de openbare orde en het publieke leven in het bezette gebied te herstellen; en, als zij nu maatregelen neemt om de Vlamingen het leven in hun taal gemakkelijker te maken, dan verricht zij een wettige daad.

De activisten zijn eveneens niet zo naïef, dat zij niet zouden inzien hoe die rechten hen door de bezetter aangeboden worden, omdat deze "im Feindeslande" zijn eigen politieke doeleinden ermee wil bereiken. De meeste activisten, die nog niet ontrouw wilde worden aan de Belgische staat, schijnen hierover liever niet veel gedacht te hebben, en, spraken zij er over, dan zegden zij: het is louter toeval dat de Vlaamse belangen met de Duitse in deze kwestie eenzijdig lopen; moet dit ons beletten voor onze eigen belangen op te komen?

Aldus zijn ze er toe geraakt de strijd om hun taal weer actiever op te vatten, en van de Duitsers de vervulling te aanvaarden eerst van het meest dringende punt van het Vlaamse programma: de vervlaamsing der Gentse hogeschool, daarna van de andere punten.

Zaterdag 15 december 1917 – avondeditie

Berlijn, 15 december. Officieel: Legergroep Rupprecht: Sedert meer dan vier weken hebben de Engelsen hun aanvallen in Vlaanderen gestaakt. Hun geweldig offensief, dat gericht was op het bezit van de Vlaamse kust en op de vernietiging van onze duikbootbasis, kan dus voorlopig als geëindigd worden beschouwd. Bijna het gehele Engelse leger, versterkt door de Fransen, heeft drie maanden lang met ons leger in Vlaanderen om de beslissing gestreden. De Duitse leiding en de Duitse troepen hebben ook hier de overwinning behaald, terwijl wij op andere plaatsen door vervaarlijke slagen de vijand overmanden. De tegenspoed van het Engelse leger in Vlaanderen wordt verergerd door de zware nederlaag, die het bij Kamerijk geleden heeft.

Ten noorden van Geluvelde zijn bij voorspoedige ondernemingen tegen de Engelse linies bij het kasteel Polderhoek twee officieren en 45 man gevangen genomen. Een nachtelijke tegenaanval van de Engelsen, tot herovering van het verloren terrein, mislukte.

Londen, 15 december. Officieel middagbericht: plaatselijke gevechten werden gisteravond in de buurt van het kasteel Polderhoek hervat, waarbij onze troepen een aanmerkelijk deel van de loopgraaf, waar de vijand 's ochtends in binnengedrongen was, heroverden.

De vijandelijke artillerie is vannacht bezig geweest ten oosten van Mesen en ten noordoosten van Ieper.

Londen, 14 december. Officieel avondbericht: Plaatselijke strijd vanochtend ten zuidoosten van het Polygoonbos. Hier viel de vijand even voor het aanbreken van de dag onze stellingen bij het Polderhoekkasteel aan. De aanval werd afgeslagen behalve op één punt, waar de vijand in onze voorste loopgraaf op een front van zowat 270 m wist binnen te dringen.

De Toorts meldt: Volgens berichten uit Vlaanderen weigert zijne eminentie kardinaal Mercier in aanraking te komen met het nieuwe Vlaamse ministerie van Justitie. Brieven aan de aartsbisschop gezonden, zijn onbeantwoord gebleven. Dientengevolge worden de toelagen van de afdeling eredienst aan noodlijdende geestelijken en kapelaans niet uitbetaald. Eigenaardig is echter, dat zijn eminentie kardinaal Mercier niet weigert zijn eigen toelagen van het Vlaamse ministerie in ontvangst te nemen.

In het Belgische leger wordt vanwege het legerbestuur een door Steinlen getekende plaat verspreid om de jonge soldaten op de gevaren van de prostitutie te wijzen. Op de lithografie staat in het Nederlands of in het Frans het volgende te lezen:

"Soldaat, het vaderland maakt staat op u en al uw krachten. Weersta aan de verleiding van de straat waar de ziekte, zo gevaarlijk als de oorlog u beloert. Ze voert haar slachtoffers naar verval en dood zonder eer of nut."

Uit Vrij België hebben wij de vorige week de beschouwing weergegeven van Frans van Cauwelaert over hetgeen de Belgische minister-president, de Broqueville over de Vlaamse kwestie onlangs in het midden heeft gebracht. Thans bevat ook De Toorts een artikel van Spectator over de opvattingen van de minister. We nemen uit dat artikel de volgende gedeelten over:

"De Haverse regering komt met argumenten voor de dag die stammen uit tijden waarin, volgens minister de Broqueville, "het taalprincipe het minst invloedrijke element bij de vorming der staten" was. Is het daarom dat wij er zouden bij te rade gaan, nu, in de 20^e eeuw, wanneer het taalprincipe gegroeid is tot een bijzonder invloedrijk element, niet alleen in de vorming van de staten maar in de vrije ontwikkeling van een nationaliteit? Wat wij nu allen,

modernen, kennen en voelen als een onomstootbare waarheid, was trouwens reeds in de eeuwen waarin Vlaanderens verdrukkers zo graag vertoeven, het voorwerp van het streven der grootsten onder de Vlamingen, der zieners, die, van Maerlant over Simon Stevin tot Conscience, zich losmaakten uit de vreemde taalheerschappij, de kunst en wetenschap "verdietsten", en het volk wezen op zijn eigen kostbaarste overleveringen en op zijn eigen toekomst.

Dit om alleen van Vlaanderen te spreken, want meest alle Europese volkeren hebben tijdperken van tweetaligheid gekend, waaruit ze zich tot een hogere eentalige bloei vrijgevochten hebben, ondanks de patriottische theorieën van prof. Pirenne.

... Er is natuurlijk maar één gezonde traditie voor een volk, en dat is, steeds zijn eigen onderscheiden wezen gaaf te houden en eigen luister bij te zetten, de inwerking van vreemde cultuur, en de samenwerking met andere volkeren te vestigen op eigen zelfstandigheid en wederzijdse waardering. Dat is de traditie van het instinct tot zelfbehoud. Alle overleveringen, die het vrije spel van deze oerkracht in de weg gestaan hebben en nog staan, zijn gevaarlijk. Een volk zou er mee breken zodra het mondiger wordt, zichzelf bewust gemaakt heeft en de nodige kracht vergaard heeft.

... De schoonste traditie van het Vlaamse volk is de Nederlandse taal, de onmiskenbare uiting van zijn ziel, het werktuig ter ontplooiing van zijn denkkraft en scheppingsdrang, het cement van de sociale bouw. Zonder taaleenheid is er geen samenhorigheidsgevoel tussen hoog en laag, geen verstandige leiding en bevruchting van de arbeid, geen gezonde groei van de gemeenschap; vormt het volk, de etnische groep, geen harmonisch geheel, heeft ze geen gemeenschappelijk leven en streven, geen gemeenschappelijk ideaal; wordt de massa afgesneden van zijn rijzende elementen, wordt ze geestelijk afgestompt en hopeloos gestremd in zijn stoffelijke en zedelijke

voortgang. Want de tweetaligheid voor de massa, die nauwelijks tijd heeft om de moedertaal behoorlijk te leren hanteren, bestaat niet: tweetaligheid is, feitelijk, de harde noodzakelijkheid voor de middenstand, het recht voor de hogere standen, de volkstaal uit hun werkkring te verbannen: het recht, de voorrang te geven aan een vreemde taal in alle geledingen van het bestuurlijke, economische en maatschappelijke leven. Het zich vastklampen aan de tweetaligheid in Vlaanderen heeft geen betekenis, tenzij als uiting van het verlangen van de Franssprekenden, zich de vruchten te verzekeren die een langdurig privilege reeds afgeworpen hebben en ook verder zullen blijven afwerpen, zolang Walen en bastaards door hun gelijke getalsterkte en hun geusurpeerde invloed, de wil van het verachte Vlaamse volk zullen kunnen onderdrukken, zolang er in België voordeel aan verbonden zal zijn, Waal of bastaard te zijn. Zo stelt ons de Haverse regering met haar onaantastbare traditie van tweetaligheid, voor het hopeloze vooruitzicht van een kringloop, waaruit Vlaanderen niet zonder geweld kan loskomen.

Tweetaligheid in Vlaanderen is niets anders dan een premie op verbastering, op desertie uit het volk, op verdeeldheid in de familie en in het innerlijk wezen van elk individu. Ze is de trage, maar zekere dood van een volk. En ze zou het leven, de eer van een staat zijn, en die staat een meesterstuk! Kunnen zij, de dit beweren, hun onbevoegdheid om de Vlaamse kwestie op te lossen duidelijker doen blijken?

Sommige flaminganten geven zich de moeite het geschiedkundige materiaal en de thesis van tweetaligheid, die Pirenne en de Broqueville daaruit opbouwen, kritisch te onderzoeken en te weerleggen. Dit is echter van ondergeschikt belang. Wat kan het ons schelen of er, al dan niet, een werkelijke tweetaligheid geheerst heeft in onze Vlaamse gewesten? Hoe meer men het bestaan ervan bewijst, des te beslister moet ermee gebroken worden. Aan een volk,

dat weer zichzelf wil zijn, komt men zeggen dat het eigenlijk door de eeuwen heen onder vreemde invloed gestaan heeft! Wat is ons een traditie van onderworpenheid aan de door oorlog, erfenis of koop verworven macht van vreemde vorsten, hun hofkliek en een makkelijk vergeten eigen aristocratie? Niets anders, dan een beeld van betreurenswaardige zwakheid, van misplaatste kwaliteit, een pijnlijke herinnering aan de vernedering aan onze voorvaders aangedaan en de leendienst hun opgelegd, een der talrijke fasen van de slavernij waaruit een volk zich gestaag loswerkt. Dat weten we nu, omdat we de hygiëne der ethische groepen evenals die van het individu, oneindig beter kennen dan dit in het zogenaamde tweetalige verleden het geval was. We weten nu, hoe we de pest, de pokken, de melaatsheid van het lijf moeten houden, en hoe we onze huizen en steden moeten inrichten om zoveel andere, vroeger nauwelijks vermoede kwalen te bestrijden, die onverlet het menselijke gestel ondermijnden.

Tegenover ongezonde tradities, getuigenis van vreemd geweld, stellen de Vlamingen gezonde tradities, getuigenis van eigen kracht: tegenover onrecht, recht. Over de verduisterde oorkonden van Pirenne laten ze de frisse adem varen der moderne wereldwetten, die eenvoudig de voortzetting zijn van de allesbeheersende traditie van het Vlaamse volk.